

 S&D BEELDESSAY

Democratie in beeld

MAARTEN HAJER

*Hoogleraar politicologie aan de
Universiteit van Amsterdam en
redacteur van S&D*

FOTO JÖRGEN CARIS | HOLLANDE HOOGTE

56

Met Fortuyn kreeg de Haagse politiek voor het eerst te maken met het postmodernisme. Het was doel versus spel, ontwerp versus kans, afstand versus overgave, strenge selectie versus losse pastiche. Fortuyn, de bricoleur, was ongrijpbaar, switchte schijnbaar moeiteloos tussen verschillende genres en bepaalde steeds zelf de regels van het spel: 'Hier heb ik geen zin an.'

Na de dreun Maarten Hajer *Democratie in beeld*

FOTO MARTIN MEISSNER | AP PHOTO

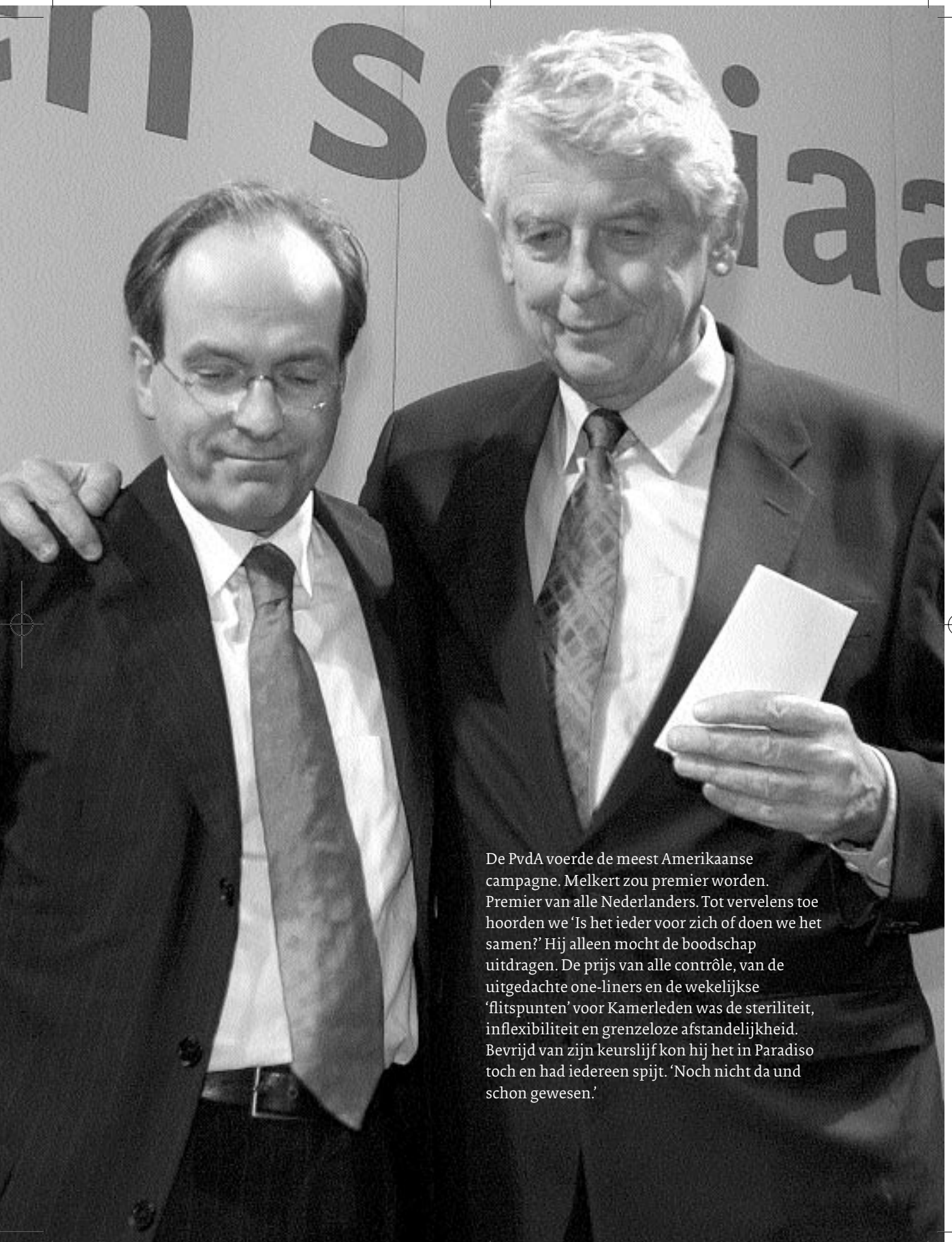
Ivo Opstelten loodste Rotterdam langs een moord, een stille tocht, twee voetbalfinales en een begrafenis. De campagne was gestaakt en Opstelten was op zijn best: regentesk en heldhaftig. Zijn optreden maakte van de stille tocht een zaak van Rotterdam, niet iets van de Lijst Fortuyn. Zijn typering van de supporters/raddraaiers als 'tuig van de richel' en 'hufers' riep burgerlijke normen in herinnering en scheidde de bokken van de schapen. Opstelten was een zegen in het labiele Nederland. Maar zou de stad deze bestuurder ook gekozen hebben?

Na de dreun Maarten Hajer *Democratie in beeld*

‘Hij gaf mij weer hoop’. Wat niet kon, kon toch. Bedrijvige en bedreigde burgers waren verenigd in één beweging. Dreef het Fortuynisme op dezelfde krachten die het Thatcherisme zo onbegrijpelijk groot hebben gemaakt? Terwijl de sociaal-democratie om meer aandacht vroeg voor de problemen van de mensen, gaf Fortuyn ze hoop op een eigen uitweg. Ook voor veel allochtonen was het de verbeelding aan de macht. Maar na mij het hek dicht! Zelfs ten tijde van een hoogconjunctuur illustreerde het Fortuynisme daarmee voor het eerst de (electorale) macht van een ‘sociaal-democratie van de uitsluiting’ naar Deens model.

58

De PvdA voerde de meest Amerikaanse campagne. Melkert zou premier worden. Premier van alle Nederlanders. Tot vervelens toe hoorden we 'Is het ieder voor zich of doen we het samen?' Hij alleen mocht de boodschap uitdragen. De prijs van alle controle, van de uitgedachte one-liners en de wekelijkse 'flitspunten' voor Kamerleden was de sterilitéit, inflexibiliteit en grenzeloze afstandelijkheid. Bevrijd van zijn keurslijf kon hij het in Paradiso toch en had iedereen spijt. 'Noch nicht da und schon gewesen.'